

OPONENTSKÝ POSUDEK HABILITAČNÍ PRÁCE

Název práce: *Mezitímní a částečné rozhodnutí ve světle judikatury a evropské komparace*

Jméno habilitantky: JUDr. Dita Frintová, Ph.D.

Oponent: JUDr. David Uhlíř

1. Aktuálnost a originalita tématu

Téma práce je aktuální především s ohledem na připravovanou novou úpravu civilního procesu. Mezitímní a částečný rozsudek jsou klasické procesní nástroje, z nichž první umožňuje nalézacímu soudu ověřit si svůj právní názor na předběžnou otázku za pomoci odvolacího soudu a ušetřit si tak možné důkazní řízení o výši nároku, druhý dopřává žalobci možnost urychleného uspokojení alespoň části nároku. Současná právní úprava se jeví ve srovnání s úpravou historickou jako simplifikující a nelogická. O to více lze považovat za aktuální autorčin přístup ke zpracování tématu, akcentující především komparační metodu vědecké práce. Pasáže věnované komparaci se zahraničními úpravami mají přes 130 stran, představují tedy víc jak třetinu práce. Vzhledem k podrobnosti provedené komparace lze učinit závěr, který je z hlediska aktuálnosti práce a jejího celkového přínosu rovněž důležitý: v rámci zahraničních úprav rozsudku částečného nelze identifikovat větší rozdíly v jeho pojetí, v případě rozsudků mezitímních je situace odlišná: vedle pojetí pro naši právní úpravu tradičního (tj. vycházející z původního pojetí rakouského) lze identifikovat i další možná pojetí (mezitímní rozhodnutí o promlčení či o procesních otázkách). Aktuálnost představení jednotlivých pojetí těchto rozhodnutí v rámci debaty nad rekodifikací civilního procesu je zřejmá.

2. Koncept práce, cíle a metody práce, přínos práce

Autorka v úvodu práce obecně pojednává o smyslu meritorního rozhodnutí, dále si stanoví cíle své práce, výchozí hypotézu a metodologii práce. Výchozí hypotéza práce (zda právě instituty částečného a mezitímního rozhodnutí jsou s to přispět k naplnění hlavních cílů civilního řízení, tj. k rychlé a efektivní ochraně práv, a zvýšit úroveň právní jistoty účastníků řízení) je formulována s vysokou mírou obecnosti. K takto obecně formulované hypotéze lze ovšem podotknout, že jako u všech prací z oblasti společenských věd, pokud nejsou založeny na experimentu nebo nějaké formě kvantifikovatelného šetření či měření, je akademický požadavek na stanovení výchozí hypotézy sporný. Teprve v průběhu práce samé, při promýšlení detailních otázek a při studiu literatury a judikatury, se autorovi vynořují úvahy a hypotézy, které se často od výchozí hypotézy na hony vzdalují. Při ověřování hlavní hypotézy autorka postupuje metodou porovnání historických úprav zkoumaných institutů, zkoumáním

návrhů *de lege ferenda* a mezinárodním srovnáním, tedy zejména metodou neúplné indukce (jestliže se nějaký právní institut v minulosti osvědčil a osvědčuje se v jiných zemích, hypotéza je osvědčena). K ověření takové hypotézy s vyšší mírou určitosti zjištění by bylo zapotřebí výzkumu „živého práva“, časově náročnou teamovou prací. Zatím lze soudit na základě posuzované práce, že institut mezitímních a částečných rozhodnutí může být vhodný k dosažení zamýšleného účelu. Zda tomu tak v praxi skutečně je, a v jakém rozsahu, lze nesporně zjistit jen „terénní prací“. Součástí takové „terénní práce“ by měly být i rozhovory se soudci, kteří mezitímní rozsudky a částečné rozsudky využívají, zjištění, v jakých oblastech rozhodovací praxe se využívají nejčastěji. Oponentovi je ovšem zřejmé, že takový výzkum by překračoval rámec posuzované práce a musel by být současně součástí průzkumu zaměřeného na širší pole problému efektivnosti justice, aby byly časové a intelektuální nároky na provedení takového průzkumu ospravedlnitelné.

Zřejmě při vědomí obecnosti výchozí hypotézy ovšem autorka formuluje také hypotézy (resp. výzkumné cíle) dílčí. Těmi jsou teoretické vymezení částečného a mezitímního rozsudku, přesné vymezení jejich účelu v procesu a postavení v právní úpravě, a to jak v současné, tak i v historickém vývoji. Navazující hypotézou je, že problematika částečných a mezitímních rozhodnutí představuje příklad procesních institutů, které, ač jsou v jednotlivých národních úpravách obdobně vymezeny, mohou být chápány a aplikovány odlišným způsobem, vymezeným zejména rozhodovací praxí. Konečně je cílem autorky ověřit, zda některý z analyzovaných přístupů k těmto rozsudkům lze označit za ideální. A právě v tomto ohledu lze spatřovat největší přínos práce pro současný diskurz nad přípravou nové právní úpravy civilního řízení soudního. Analýza jednotlivých přístupů ke zkoumané problematice je provedena do mimořádné hloubky, a to zejména pokud jde o zahraniční právní úpravy a judikaturu. Na základě toho autorka identifikuje několik možných přístupů k problematice mezitímního rozsudku (srov. dále v bodě 3). Vzhledem k hloubce analýzy a vzhledem k objemu analyzované judikatury (srov. též dále v bodě 3) je pak schopna v rámci každého přístupu identifikovat jak kladné, tak i slabé stránky. Za poznatek v naší doktríně nový tak lze považovat např. konfrontaci mezi rakouským a německým přístupem k vydání mezitímního rozhodnutí, kdy autorka správně upozorňuje, že rakouský model umožňuje vydat mezitímní rozhodnutí i za situace, kdy posléze bude i přes to vydáno rozhodnutí, podle něhož žalobce nárok na žádné plnění nemá, zatímco německý přístup vychází z toho, že předpokladem vydání mezitímního rozhodnutí je existence nároku alespoň v nějaké výši.

3. Systematika práce, formální členění

Rozsah práce činí 334 stran (nepočítaje úvodní listy, obsah atd.), přičemž samotnému odbornému obsahu je věnováno 305 stran. Práce je dělena do devíti kapitol (včetně úvodu a závěru). Z hlediska systematiky a logické výstavby textu práce volí autorka postup od staršího k novějšímu. Tento postup umožňuje čtenáři dobrou a pohotovou orientaci v textu, a to i přes jeho značný rozsah.

Po úvodních výkladech a úvahách v kapitole první (srov. již výše ohledně koncepce a metodologie práce) je před jádro práce zařazen popis historického vývoje (kapitola druhá) s exkursem do oblasti práva církevního. Třebaže je analýza kanonického práva v práci

pojednána formou exkurzu, což do jisté míry naznačuje text, který zkoumané téma rozšiřuje nad základní rámec, nelze přehlédnout, že autorka zařazením této pasáže osvědčuje své širší znalosti v rámci historického vývoje (civilního) procesu a jeho širších souvislostí. Třetí kapitola je věnovaná zákonu č. 113/1895 Z. ř., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (ČŘS). Nejedná se jen o splnění povinnosti popsat historii právní úpravy, ale tato kapitola (ve spojení s navazující kapitolou čtvrtou, věnovanou zákonu č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních) poskytuje důležitý podklad pro pochopení, proč je konstrukce dnes platného občanského soudního řádu z hlediska mezitímního a částečného rozsudku nevhodně zjednodušující a kam směřuje Věcný záměr civilního řádu soudního, v čem se vrací k tradiční úpravě. V návaznosti na to autorka správně vystihla, jak sporný je význam a výklad části ustanovení § 153a odst. 1 o.s.ř.: *Uzná-li žalovaný nárok proti němu žalobou uplatněný jen zčásti, rozhodne soud rozsudkem podle tohoto uznání, jen navrhne-li to žalobce.*

V této souvislosti se však nemohu ubránit úvaze, zda text tohoto ustanovení není jen výsledkem nepozorné práce zákonodárce. Zdá se mi, že zákonný požadavek na návrh žalobce mohl být výsledkem chybné úvahy o tom, že rozsudkem pro částečné uznání bude vypořádán celý předmět řízení. Jen takovýto procesní následek rozsudku pro částečné uznání by logicky ospravedlňoval požadovat souhlas žalobce.

Vzhledem k akcentu na metodu právní komparace lze v práci identifikovat dvě relativně samostatná jádra. Za prvotní jádro práce lze považovat pátou, šestou a sedmou kapitolu, které se věnují platné české právní úpravě, Věcnému záměru civilního řádu soudního a Vzorovým evropským pravidlům civilního procesu. Rovněž zařazení této kapitoly podtrhuje aktuálnost práce. Vzorová evropská pravidla civilního procesu byla publikována v roce 2021, tedy v průběhu tvorby (resp. dokončování) práce. Tato kapitola tak vytváří přirozený „přechodový můstek“ ke kapitole osmé, která je zaměřená především na srovnání s právní úpravou platnou v sousedních zemích.

Kapitolu věnovanou komparaci lze považovat za další těžiště práce. Nelze však tvrdit, že jde o těžiště sekundární (druhořadé) či méně významné. Obě části se totiž komplementárně doplňují, bez důkladné komparace by ostatně autorka nemohla dospět k odpovědím na hypotézy (resp. vymezené výzkumné cíle), které vytyčila v úvodu práce. Již při prvním pohledu na tuto kapitolu zaujme její značný rozsah, který je zcela srovnatelný s předchozím jádrem práce, věnovanému českému přístupu k oběma rozsudkům. Třebaže oponent výše poukazuje na vhodnost začlenění sociologických výzkumných metod také do výzkumu v oblasti práva, konstatuje zároveň, že v rámci zvolené metodologie autorka prokázala schopnost proniknout do nebývalé hloubky zkoumaných zahraničních úprav, pokud jde o názory judikatury a doktríny, zvláště pak, pokud jde o rakouskou a německou právní úpravu. To lze ostatně doložit i poukazem na skutečnost, že v rámci analýzy rakouské právní úpravy autorka pracovala se 112 judikáty Nejvyššího soudního dvora a v rámci analýzy právní úpravy v SRN s celkem 211 (nejde o překlep) judikáty různých soudů (povětšinou Spolkového soudního dvora). Pléduje-li tedy oponent pro analýzu „živého práva“ a „terénní práci“, dodává zároveň, že autorka se v rámci komparace zaměřila na důkladnou, mimořádně hlubokou analýzu judikatury (což muselo být obzvláště v případě judikatury cizojazyčné rovněž značně intelektuálně i časově náročné), v níž se mohou názory soudců přirozeně odrážet. Vzhledem k objemu zkoumané judikatury tak autorka získala i vhléd do „law in action“, který následně zúročila v rámci – plně argumentačně podloženého – závěrečného hodnocení svých poznatků.

Habilitační práce je napsána hezkou češtinou, kdy odbornost textu ale není obětována na oltář čtivosti. Nicméně některé pasáže zejména v kapitole páté v důsledku použití složité větné konstrukce vyžadují opakované čtení, jak lze ilustrovat kupř. na třetím odstavci na str. 51 „... *jakým způsobem a v jaký okamžik má být provedené uznání v průběhu řízení zohledněno, představuje problematiku, která je na výše uvedeném zcela nezávislá atd.*“ Grafická úprava práce je přehledná a logická, ba přímo vzorová.

Posuzovaná habilitační práce splňuje požadované formální náležitosti vědecké práce, seznam zkratk a použité literatury, přehled relevantních a citovaných soudních rozhodnutí, korektní citace a odkazy. Práce neobsahuje shrnutí v českém ani v cizím jazyce.

4. Kontrola textu systémem Turnitin

Text předložené práce byl zkontrolován systémem Turnitin. Automatická kontrola shod provedená programem indikuje 136 zdrojů obsahujících shody, čímž generuje celkovou podobnost (*overall similarity*) 12 %. Největší shoda je generována u zdroje č. 1 (4 %), při čemž jde o úložiště dspace.cuni.cz (digitální repozitář UK), v němž jsou ovšem shrnuty jednotlivé dílčí zdroje z tohoto úložiště, tj. ani tato 4 % nejsou shodou s jedním konkrétním zdrojem. Od zdroje č. 2 je indikována shoda 1 %, od zdroje č. 4 pak méně než 1 %. Po prostudování pasáží označených systémem Turnitin konstatuji, že indikované shody se týkají především ustálených citací teoretické literatury, ustálených právních obrátů, zákonných ustanovení či judikatury. Na základě této kontroly tedy soudím, že autorka postupovala při tvorbě práce *lege artis*.

5. Otázky k obhajobě habilitační práce:

1) Na straně třetí se autorka dotkla zajímavých otázek. Není-li předmět řízení zcela vyčerpán, trpí meritorní rozhodnutí vadou, kterou lze odstranit postupem podle § 166 o.s.ř., tedy tak, že v určité lhůtě soud doplní výrokovou část rozsudku. První otázkou je, proč tak soud nemůže učinit ve stejné lhůtě jako účastníci, druhou a důležitější otázkou je, zda lze takovou vadu odstranit po uplynutí lhůty. Vadí novému podání žaloby překážka věci rozhodnuté?

2) Z širšího teoretického hlediska by byla zajímavá také komparace mezitímního rozsudku a mezitímního rozhodnutí ve správním řízení. Aktuální je toto téma v souvislosti s opakovaně novelizovaným liniovým zákonem (zákonem č. 416/2009 Sb. o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury a infrastruktury elektronických komunikací) a nálezem Ústavního soudu Pl.ÚS 39/18.

6. Závěr

Jsem přesvědčen, že předložená habilitační práce JUDr. Dity Frintové Ph.D., s názvem *Mezitímní a částečné rozhodnutí ve světle judikatury a evropské komparace*, splňuje požadavky kladené na tyto práce ve smyslu zákona č.111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění

pozdějších předpisů, a proto s radostí mohu doporučit, aby rektor jmenoval habilitantku docentkou pro obor občanské právo, pokud ona dříve vykoná habilitační přednášku a úspěšně obhájí svoji habilitační práci před vědeckou radou Právnické fakulty Univerzity Karlovy,

V Praze dne 17.5.2022

JUDr. David Uhlíř
oponent